

CACELA

VERSLAG VAN EEN VAKANTIE NAAR ZUID PORTUGAL

Freddy A.D.van Nieulande.

Bij aankomst op de kamping Calico in Villa Nova de Cacela in de Algarve (Zuid Portugal) bleek dat ons medelid Henk Bol en zijn gezin net de vorige dag waren aangekomen. Toen later in de week ook Piet Hessel en gezin nog arriveerden begon het al aardig op een WTKG excursie te lijken.

Natuurlijk waren de bezoeken aan de fossielhoudende afzettingen uit het Mioceen bij Cacela Velha (fig.1) zo'n beetje orde van de dag. Hierbij kreeg vooral de kleiïge laag dicht bij de brug (fig.2) het nogal zwaar te verduren. Deze graafbezigheden gingen niet onopgemerkt voorbij aan de plaatselijke bevolking.

Op een dag dat er toevallig ook nog een engelse verzamelaar aanwezig was werd door al deze drukte de argwaan zo groot dat de plaatselijke politie in aktie kwam. Ze wilden nu wel eens weten wat al die vreemde snoeshanen daar nu eigenlijk aan het doen waren. Na veel gebarentaal op het bureau en nadat Piet in zo'n vijftal talen (behalve Portugees) had uitgelegd wat onze bedoelingen waren, wat de heren waarschijnlijk maar voor de helft begrepen hadden, omdat zij natuurlijk enkel Portugees verstonden en geen Utrechts, konden we toch verder ongemoeid onze gang gaan. Wel werd de vindplaats de eerste dagen nog regelmatig in de gaten gehouden.

Omdat dit al een beetje op het einde van de vakantie plaatsvond was het eigenlijk verder ook niet zo'n probleem. De buit was ver binnen gehaald hetgeen voor ons allen weer het nodige plezier, zweet en huiswerk heeft bezorgd. Een voorlopige telling brengt het aantal soorten op ongeveer 380, dit voor wat de mollusken betreft. Daarnaast komen ook nogal wat verschillende soorten haaiantanden, otolieten en foraminiferen voor.

Veel van de gevonden molluskensoorten komen niet voor in het werk van Pereira Da Costa F.A. uit 1866. Vele namen in dit werk zijn verouderd en omdat moderne literatuur over dit gebied mij onbekend is zal het voorlopig moeilijk zijn om een soortenlijst van dit gebied op te stellen, temeer daar ik vermoed dat zeer vele vooral kleinere soorten nieuw zijn voor de fauna van Portugal. Om een kleine impressie te geven wat er zoal te vinden is zal ik enkele soorten noemen. (nomenclatuur vlg. Pereira Da Costa, 1866)

GASTROPODA:

Cypraea amygdalum Brocchi pl.1 fig. 1

Cypraea pyrum Gmelin

Scaphella cf;lamberti (Sowerby)

Oniscia cithara Sowerby pl. 1 fig. 2

Fusus etruscus Pecchioli

Fasciolaria tarbelliana Grateloup pl. 1 fig. 3

BIVALVIA:

Ensis siliqua f lusitanensis D.C.C.

Pelecypora gigas (Lamarck)

Divaricardium discrepans f. herculaea D.C.C.

Ringicardium hians f. recta D.C.C.

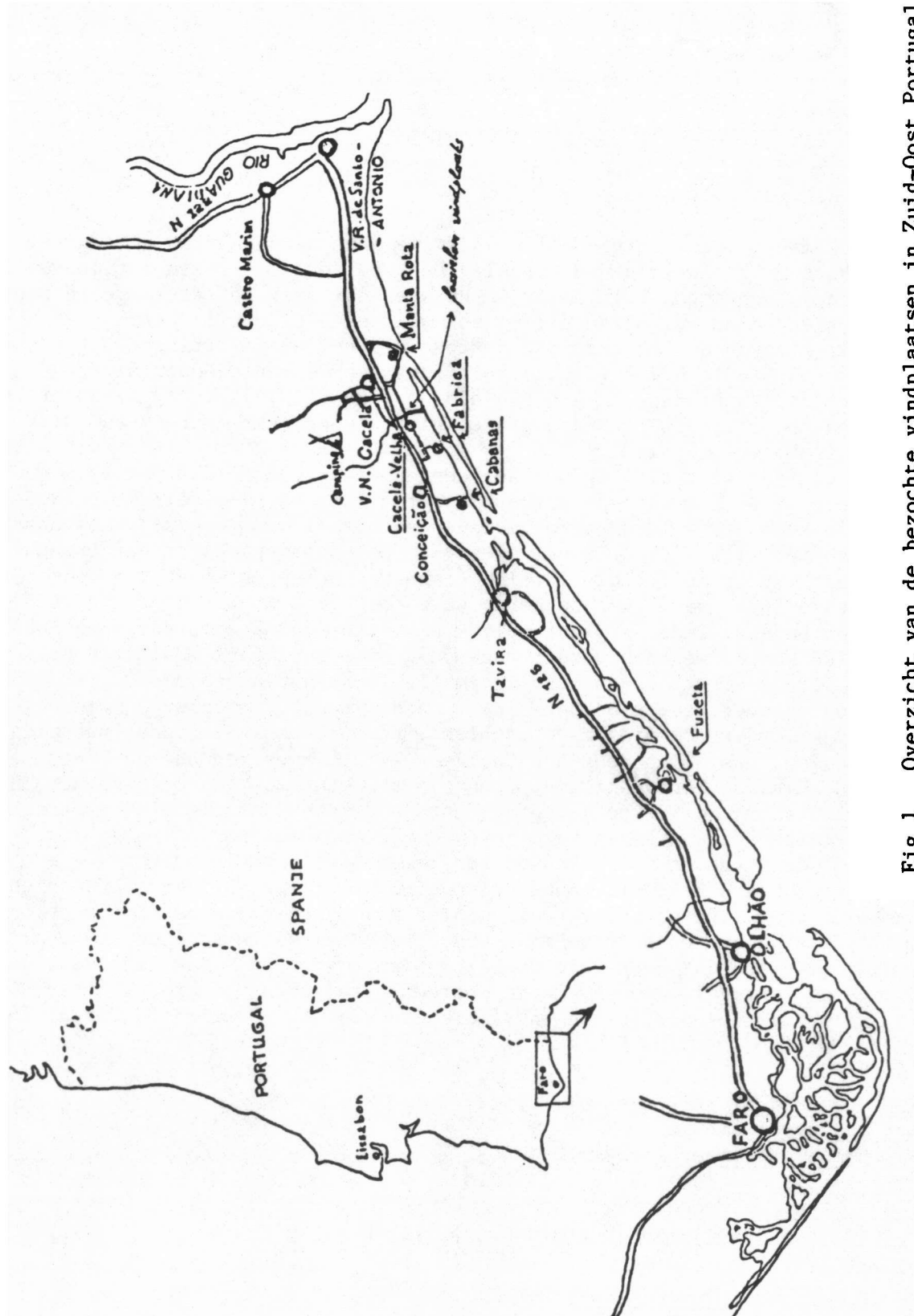

Fig 1 Overzicht van de bezochte vindplaatsen in Zuid-Oost Portugal

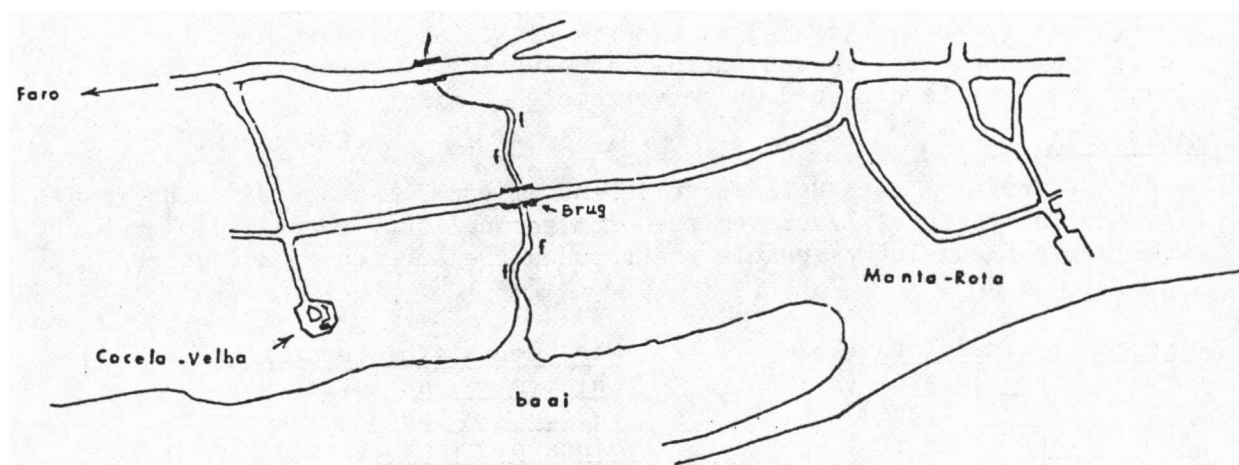
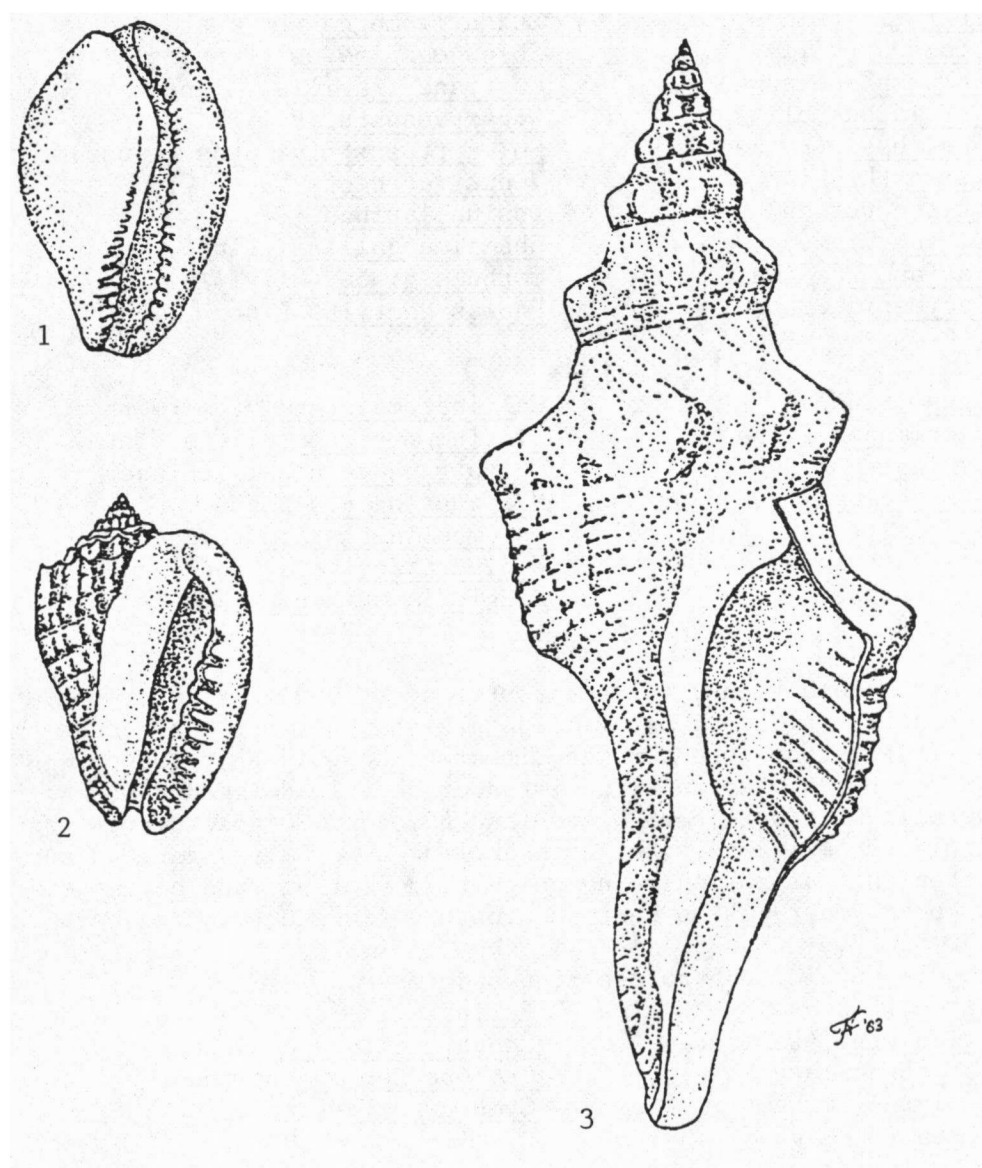

Fig. 2 Situatie-schets vindplaats miocene fossielen.

Plaat 1 Enkele miocene gastropoden.

Behalve fossielen valt er in deze hoek van Portugal ook aardig wat aan recente mollusken te verzamelen. Omdat veel WTKG-ers naast fossielen ook aan "recent doen" zal ik een aantal vindplaatsen de revue laten passeren, waar leuke recente dingen zijn te verzamelen.

MANTA ROTA

Op het strand van Manta Rota en de strandwal vanaf Manta Rota in de richting van Tavira spoelt zeer veel schelpmateriaal aan, voornamelijk van tweekleppigen en slechts enkele gastropoden. De soorten zijn ondermeer:

BIVALVIA:

<u>Glycymeris bimaculata</u> (Poli)	<u>Glycymeris violacescens</u> (Lamck.)
<u>Pseudamusium clavatum</u> (Poli)	<u>Chlamys solidula</u> (Reeve)
<u>Pecten maximus</u> (Linné)	<u>Pecten jacobaeus</u> (Linné)
<u>Lima inflata</u> (Chemnitz)	<u>Pinna pectinata</u> (Linné)
<u>Acanthocardia tuberculata</u> (Linné)	<u>Acanthocardia echinata</u> (Linné)
<u>Acanthocardia deshayesi</u> (Payr.)	<u>Acanthocardia paucicostata</u> (Sow.)
<u>Laevicardium norvegicum</u> (Sprengl.)	<u>Cerastoderma edule</u> (Linné)
<u>Mactra corallina lignaria</u> (Monteros.)	<u>Spisula subtruncata</u> (Da Costa)
<u>Lutraria lutraria</u> (Linné)	<u>Lutraria magna</u> (Da Costa)
<u>Donacilla cornea</u> (Poli)	<u>Solen marginatus</u> (Pennant)
<u>Arcopagia crassa</u> (Pennant)	<u>Gastrana fragilis</u> (Linné)
<u>Donax semistriatus</u> Poli	<u>Donax venustus</u> Poli
<u>Psammobia depressa</u> (Pennant)	<u>Solecurtus strigilatus</u> (Linné)
<u>Pharus legumen</u> (Linné)	<u>Venus verrucosa</u> Linné
<u>Callista chione</u> (Linné)	<u>Dosina lupinus</u> (Linné)
<u>Dosina exoleta</u> (Linné)	<u>Chamelea gallina</u> (Linné)
<u>Clausinella fasciata</u> (Da Costa)	<u>Corbula gibba</u> (Olivi)
<u>Panopea glycymeris</u> (Born)	<u>Pholas dactylus</u> Linné

GASTROPODA:

<u>Gibbula magus</u> (Linné)	<u>Calliostoma granulatatum</u> (Born)
<u>Turritella communis</u> Risso	<u>Bittium reticulatum</u> (Da Costa)
<u>Cerithium vulgatum</u> Bruguiere	<u>Calyptrea chinensis</u> (Linné)
<u>Aporrhais pespelicani</u> (Linné)	<u>Murex brandaris</u> Linné
<u>Trunculariopsis trunculus</u> (Linné)	<u>Columbella rustica</u> (Linné)
<u>Cyclope neritea</u> (Linné)	<u>Hinia reticulata</u> (Linné)
<u>Cymbium olla</u> (Linné)	<u>Ringicula auriculata</u> (M de la Gr.)

CACELA VELHA

In de baai bij Cacela Velha, gelegen achter de strandwal zijn er op verschillende plaatsen bij de hoogwaterlijn gruisbankjes met klein schelpmateriaal te vinden, tenminste als men direct na hoogtij gaat zoeken want anders zijn de sporen hiervan uitgewist door de vele duizenden wenkkrabben die hier werkelijk in ontelbare hoeveelheden leven. Om deze dieren van wat dichterbij te bekijken is het noodzakelijk om er als versteend tussen te gaan zitten dan pas zullen ze na enige tijd weer uit hun holletjes tevoorschijn komen. Maar pas op want de minste geringste beweging doet ze onmiddellijk weer verdwijnen.

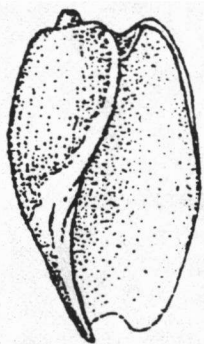
De schelpen die we hier aantreffen zijn ondermeer:

<u>Peringia ulvae</u> (Pennant)	<u>Peringia salasani</u> (Ar. en Calc.)
<u>Bittium reticulatum</u> (Da Costa)	<u>Conus mediterraneus</u> Hwass
<u>Bulla striata</u> Bruguiere	<u>Cyclope neritea</u> (Linné)
<u>Hinia reticulata</u> (Linné)	<u>Cymbium olla</u> (Linné)(juv.)
<u>Caecum trachea</u> (Montagu)	

Het is een prachtig gebied dat met hoogwater nagenoeg geheel onder water komt en bij laagwater voor het grootste gedeelte droog komt te liggen, alleen in het midden blijft er nog voldoende water over om met de kleine vissersbootjes te varen tot Fabrica. Cacela zelf is alleen bij hoog water bereikbaar. Bij laag water zijn er in de wervelden enorm veel schelpen te vinden die alle bewoond zijn met heremietkreeften.

CABANAS

Ongeveer 5 km meer naar het westen vanaf Cacela ligt dicht bij Conceicao het kleine vissersplaatsje Cabanas aan dezelfde baai. Hier is de toegang voor wat grotere vissersschepen mogelijk die wat meer naar het zuiden in de richting van Marokko gaan vissen, gezien de soorten schelpen die we hier aantreffen. Toen we dit haventje bezochten om naar schelpen te gaan zoeken vielen direct een paar grote exemplaren van Astrea rugosa (Linné) op bij de laagwaterlijn, levend, echter zonder operculum. Waarschijnlijk worden deze dieren wel meer opgevist waarna de vissers er de sluitplaatjes afsnijden om daarna de schelpen met de dieren er nog in weer terug te gooien. Mogelijk vinden de opercula gretig aftrek in de souvenirindustrie.

C.olla

Verder konden we rond de scheepjes niet veel ontdekken bij de laagwaterlijn. Tenminste op het eerste gezicht want opeens zagen we iets in het water liggen dat leek op Cymbium olla (L.). Nadat we onszelf te water hadden gelaten bleek ons vermoeden waar te zijn. Nu we toch eenmaal te water waren wandelden we een groot deel van de havengeul door. Als we iets bovem het zand uit voelden steken (soms letterlijk bij Murex) hoefden we ons maar te bukken om weer een of andere schelp op te rapen. Toen, na ongeveer een uur, de buit van alle modder was ontdaan en werd bekeken was het resultaat zeker niet onaardig te noemen. Een levende Cymbium olla (L.) en een levende Charonia nodifera werden o.a. aangetroffen beide exemplaren echter met een zeer beschadigde schelp. Mogelijk het gevolg van het vallen uit de netten op het scheepsdek. We hebben deze exemplaren maar weer overgebracht naar dieper water waar ze wellicht de schade kunnen herstellen. Verder troffen we aan, dood maar

toch redelijk vers uitziend:

Cymbium olla (Linné)

Charonia nodifera (Lamck.)

Murex brandaris Linné

Bolinus cornutus (Linné)

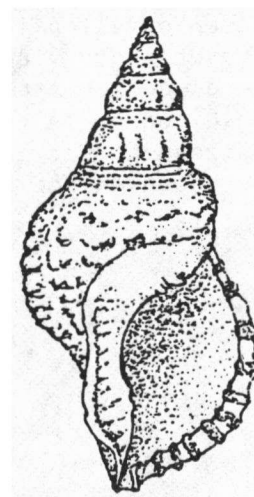
Cymatium corrugatum Lamarck

Semicassis saburon (Bruguere)

een defect ex. Cassidaria tyrrhena (Chemnitz)

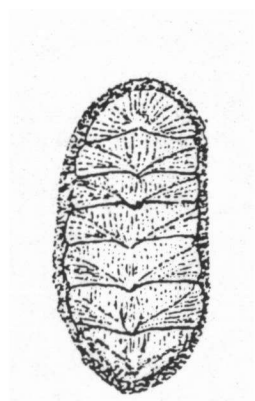
Op de enkele stenen in de baai en op sommige schelpen troffen we enkele levende Chaetopleura angulata (Sprengler, 1797) aan, grote exemplaren tot 55 mm lengte, een soort die oorspronkelijk uit Z-Amerika komt. Alles bijeen een redelijk gebied voor verzamelaars, want ook hier levert het gruis aan de hoogwaterlijn nog heel wat kleine soorten op. Die zijn echter nog niet allemaal uitgezocht.

Natuurlijk was het niet mogelijk om alle vissersplaatsjes van de Algarve te bezoeken. Ik vond de kleinste

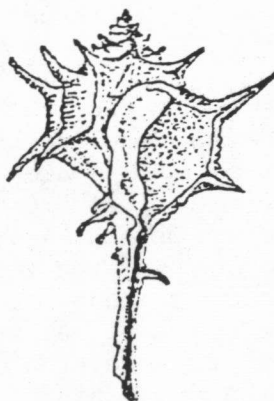

C. nodifera

plaatsen trouwens het meest interessant. Zoals Fuzeta tussen Olhao en Tavira, waar we in het haventje een aantal aarden kruiken zagen liggen, zogenaamde octopuspotten, die in grote aantallen in zee worden uitgezet, dicht onder

C. angulata

M. brandaris

de kust, voor de octopusvangst. Omdat er een nogal sterke vislucht hing was dat eigenlijk het sein om eens op inspectie uit te gaan. Dit pottenkijken leverde een aantal *Chaetopleura angulata* (Sprengler, 1797) op, die gedroogd en wel in de potten waren achtergebleven. Er kwamen veel opgerolde, maar ook een aantal gestrekte exemplaren in voor. Waarschijnlijk zijn deze potten zowat het enige geschikte substraat dat voor deze dieren geschikt is in dit zandig kust-

milieu. Verder troffen we in de potten nog aan:

Diodora gracea Linné

Aporrhais pespellicani (Linné)

Fusinus rostratus (Linné)

Gibbula magus (Linné)

Hinia reticulata (Linné)

Turris undatiruga (Bivona)

Omdat het hoog water was konden we het haventje zelf niet onderzoeken.

Misschien doen we dat een volgende keer.

Alles bijeen leverde dit bezoek aan de diverse vissersplaatsen een redelijke buit op, zeker voor een op fossielen ingestelde verzamelaar.

Wat valt er nog meer te vertellen over dit mooie maar arme land, het heerlijke klimaat aan de kust, de verzengende hitte in het droge maar zeer mooie bergachtige binnenland, de uitgestrekte stranden, de rotsachtige kusten, de prachtige natuur met nog vele in het wild voorkomende cameleons, slangen en hagedissen, de bloemenpracht, de cactussen, de oude stadjes met de levendige Mercado's, de smalle steegjes, waar de bevolking steeds opvalt door haar uitbundige klederdracht, waar de toeristen opvallen in hun zeer schaarse kleding.

De overal overvloedig aanwezige vis, de markante wijnen en boven alles steeds de zon, teveel veel teveel om alles op te noemen. Alleen persoonlijke indrukken zullen dit bevestigen. Zij die er geweest zijn zullen met mij zeggen: Dit land is niet in één vakantie te proeven, dat moet je meer doen en hoe meer je ervan proeft hoe heerlijker het wordt.

Reisroute:

Vanuit Nederland autoweg Breda - Antwerpen - Gent - Lille - Parijs - richting Tours - tot Blois -
Hier via de N 751 - N 764 - Montrichard - Loches - D 31 - Ligueil - D 60 naar Le Grand Pressigny (646 km)
Hier gekampeerd op de Camping Municipal, klein, goed onderhouden, proper sanitair, warme douches, zwembad apart naast de kamping.
Het stadje is een hoogtepunt op het gebied van de préhistorie, het kasteel is als museum ingericht, waar een zeer uitgebreide collectie vuurstenen gebruiksvoorwerpen zoals vuistbijlen, messen, schrapers, etc. is tentoongesteld.
Tevens bevindt zich in dit museum een enorme collectie fossielen van de omgeving onder meer uit het Krijt en het Mioceen. Van het laatste een complete reeks schelpen uit de "Faluns de Touraine".
Een bezoek is aanbevelenswaard.

De tweede dag,

Via de D 60 - Barrou - Lésigny - D 80 - N 725 - Chatellerault - dan de N 10 - Poitiers - Angoulême - Bordeaux - richting Bayonne tot St.-Geours de Maremne (585 km)
Camping "Lecoume", vrij nieuwe kamping, kampwinkel, restaurant, zwembad, warme douches, proper sanitair, tamelijk regenachtig gebied.

De derde dag,

Via Bayonne - Frans/Spaanse grens - San Sebastian - N 1 / E 3 - Tolosa - Vittoria - Burgos - E 3 - N 620 - Valladolid - tot Tordesillas.
Camping "El Astral", nieuwe kamping, ± 800 m buiten de stad in de richting van Salamanca rechts van de N 620, kampwinkel, restaurant, zwembad, warme douches alleen overdag! (De verwarming geschied met zonnecollectoren), proper sanitair, schaduwrijk veel bomen.

De vierde dag,

Via de N 620 - E 3 - Salamanca - Plasencia - Caceres - hier via de N 523 naar Badajoz - Spaans/Portugese grens - E 4 tot Borba - hier de E 255/254 Vila Vicosa (veel marmergroeven in dit gebied) - naar Evora (589 km).
Camping "Orbitur", kampwinkel, redelijke sanitaire voorzieningen, warme douches apart betalen, weinig schaduwrijke plaatsen.

De vijfde dag,

Via de N 18 (bergachtig, weg met delen "kinderkopjes" echter goed berijdbaar) - Beja - dan de N 22 - bochtige doch prachtige bergroute via Mertola tot Villa Real de Santo Antonio - hier de N 125 richting Faro tot Vila Nova de Cacela, (185 km)
Camping "Calico", restaurant, kampwinkel, zwembad, (apart betalen), warme douches, (apart betalen), redelijk proper sanitair.
Kampplaatsen terrasgewijs op de helling van de heuvel, weinig schaduwrijke plaatsen.

Totaal 2316 km.

De terugreis,

Dezelfde route, alleen zijn we de eerste dag in een keer tot Tordesillas in Spanje gereden.

Andere kampings in Spanje langs de route:

"El Molino" - Castil de Peones - (Burgos)

doortrekkamping, primitief sanitair, kleine kampwinkel, vlakbij een varkensfokkerij wat bij verkeerde wind goed merkbaar is.

Camping Municipal "Yuste - Aldeaneuva de la Vera - (40 km ten Oosten van Plasencia)

zeer mooi gelegen in een bergachtig gebied, kampwinkel, primitief maar redelijk proper sanitair, zeer rustige kamping, schaduwrijk.

"Lago de Proserpina" (5km ten Noorden van Merida)

ietwat rommelige kamping, schaduw afdakjes, onfris sanitair, heuvelachtig terrein gelegen aan een door de Romeinen kunstmatig aangelegd meer.

In Merida veel Romeinse bewoningsresten o.a. resten vaneen groot aquaduct.